

Наталія Боровик

викладачка ДНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей»
с. Лісоводи, Городоцький район, Хмельницька область

Фактори підвищення прибутковості підприємства

Отримання прибутку – головна мета будь-якої виробничої діяльності. Саме прибуток, як кінцевий позитивний фінансовий результат, є визначальним показником ефективності господарювання, а також чинником забезпечення розвитку діяльності промислового підприємства.

На жаль, в сучасних умовах збільшення прибутку підприємствами України є складним питанням. Значна частка підприємств взагалі не отримує прибуток, що призводить до їх ліквідації та банкрутства. Прибуток одночасно є і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки діяльності підприємства. Можливість отримання прибутку спонукає керівників підприємств шукати більш ефективні способи використання ресурсів, винаходити продукти, на які може виникнути попит, застосовувати організаційні і технічні нововведення, що обіцяють підвищити ефективність виробництва тощо. Працюючи прибутково, кожне підприємство вносить свій внесок в економічний розвиток суспільства, сприяє створенню і збільшенню суспільного багатства і зростанню добробуту населення, тому дана тема є надзвичайно актуальною і потребує подальших досліджень.

Значну увагу питанням формування та використання прибутку підприємств приділено в працях І.О. Бланка, В.І.Блонської, М.Д. Білик, С.М. Баранцевої, Є.М.Винниченка, О.І.Вужинської, М.І. Горбатюка, Ю.В.Гончарова, В.В. Іванієнка, В.М. Івахненка, А.П. Ковальова, С.В. Мішиної, В.М.Опаріна, А.М.Поддєрьогіна, В.В. Худи та інших вчених. Разом з тим залишається необхідність проведення дослідження щодо пошуку та аналізу факторів, які формують прибуток підприємства в сучасних умовах.

Сучасні дослідники означеного питання (І. Бланк, В. Бірюков, В. Кашин, С. Шарманська тощо) акцентують увагу на зовнішніх, екологічних факторах

підвищення прибутковості та факторах ризику. В той же час на сьогодні не сформовано єдиного концептуального підходу до виділення та класифікації факторів підвищення прибутковості промислових підприємств.

Зокрема, англійські економісти А. Сміт, Д. Рікардо і Дж.Ст. Міль досліджували прибуток у тісному зв'язку з факторами зростання суспільного багатства, процесом накопичення капіталу, вбачавши джерело прибутку не в кругообігу, а у виробництві.

Факторами збільшення обсягу прибутку, згідно до вчення К. Маркса, є:

- покращення матеріалів, з яких виготовлено машини; – здешевлення самих машин;

- спеціальне вдосконалення виробничих машин; – зменшення кількості відходів виробництва [1].

Встановленням факторів підвищення прибутковості підприємства займався і один із перших вітчизняних економістів – М. І. Туган-Барановський.

Зокрема, науковець основними чинниками підвищення прибутковості підприємств називав:

- введення нових, поліпшених знарядь праці;

- зростання продуктивності праці; зменшення заробітної плати [2].

Т. Веблен у своєму дослідженні виділяє два основних фактори підвищення прибутковості бізнесу:

- скорочення періоду обороту капіталу;

- збільшення масштабів діяльності [3].

Е. Чемберлен обґрунтовує твердження, що основними чинниками зростання доходу господарюючого суб'єкта є реклама та вдосконалення організації витратної діяльності. [4].

Ряд авторів розглядають поняття прибутку як факторного доходу, а тому визначають його "... як різницю між валовим доходом і валовими витратами" [5].

Один із авторів вказує, що прибуток – це "кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства і визначається як різниця між виторгом і витратами"[6].

Зокрема, трактується, що "прибуток, власне кажучи, є результатом виконання нових комбінацій", "без розвитку немає прибутку, без прибутку немає розвитку" [7].

Значна частина підприємств взагалі не отримує прибуток, що призводить до їх ліквідації та банкрутства. Прибуток одночасно є і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки діяльності підприємства. Можливість отримання прибутку спонукає керівників підприємств шукати більш ефективні способи використання ресурсів, винаходити продукти, на які може виникнути попит, застосовувати організаційні і технічні нововведення, що обіцяють підвищити ефективність виробництва тощо. Працюючи прибутково, кожне підприємство вносить свій внесок в економічний розвиток суспільства, сприяє створенню і збільшенню суспільного багатства і зростанню добробуту населення, Тому дана тема є надзвичайно актуальною і потребує подальших досліджень.

Всі фактори, що впливають на прибуток підприємства, поділяються на зовнішні і внутрішні.

До зовнішніх факторів належать природні умови, транспортні умови, державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок та пільг, штрафних санкцій, конкуренція на ринку товарів тощо. Ці фактори не залежать від діяльності підприємства, але суттєво впливають на його прибуток.

До внутрішніх факторів відносять обсяги виробництва та реалізації продукції, структура продукції, собівартість продукції, якість продукції, ціни та інше. Внутрішні фактори поділяють на виробничі та невиробничі. Виробничі фактори характеризують наявність та використання засобів і предметів праці, трудових та фінансових ресурсів. Ці фактори, у свою чергу, поділяють на екстенсивні та інтенсивні.

Екстенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через кількісні зміни: обсягу засобів та предметів праці, фінансових ресурсів, тривалості роботи обладнання, чисельності персоналу, фонду робочого часу тощо.

Інтенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через якісні зміни: підвищення продуктивності обладнання та його якості, використання прогресивних видів матеріалів та вдосконалення технології їх обробки, прискорення оборотності оборотних коштів, підвищення кваліфікації та продуктивності праці персоналу, зниження трудомісткості та матеріаломісткості продукції, удосконалення організації праці та ефективніше використання фінансових ресурсів та інше.

До невиробничих факторів належать постачальницько-збутова та природоохоронна діяльність, соціальні умови праці та побуту тощо.

Рівень і сума прибутку складаються під впливом безлічі факторів, що впливають на неї як негативно, так і позитивно. Фактори, що впливають на прибуток, численні і різноманітні. Обмежити їх досить важко. Всі фактори, що впливають на прибуток підприємства, поділяються на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх факторів належать природні умови, транспортні умови, державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок та пільг, штрафних санкцій, конкуренція на ринку товарів тощо. Ці фактори не залежать від діяльності підприємства, але суттєво впливають на його прибуток. До внутрішніх факторів відносять обсяги виробництва та реалізації продукції, структура продукції, собівартість продукції, якість продукції, ціни та інше.

Дослідження показали, що на сьогодні в багатьох випадках є сенс направити зусилля підприємства на поліпшення ціноутворення. Це особливо справедливо, якщо прибутковість в розрахунку на одиницю продукції низька, адже тоді збільшення обсягу продажу не спричинить суттєвого зростання прибутку, відтак кращим варіантом буде зниження витрат або підвищення ціни. Прибуток є одночасно і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки діяльності аграрного підприємства. Нині спостерігається

тенденція до значного зниження доходів суб'єктів господарювання, що призводить до зменшення прибутку чи навіть збитковості багатьох підприємств.

На основі цього можна зробити висновок, що при високому рівні прибутку кожне підприємство не лише виживає, але й розвивається відповідно поставленої мети і стратегії свого функціонування.

Виходячи з цього, можемо стверджувати, що основними чинниками підвищення прибутковості господарюючого суб'єкта є наступні: – збільшення обсягів реалізації продукції (у вартісному вираженні) за умови одночасного скорочення, стабільного значення показника витрат або ж його зростання на суму, меншу, ніж зростання обсягів реалізації); – зниження загальної суми витрат за умови незмінності обсягів доходів, їх зростання або ж зменшення на суму, меншу, ніж показник зниження витрат.

Проведене дослідження дозволило встановити, що необхідність максимізації прибутку або ж кінцевого фінансового результату діяльності господарюючих одиниць визнавалася ще задовго до появи економічної науки як такої.

Для того, щоб підприємства України в сучасних ринкових умовах працювали стабільно та отримували прибуток, можна запропонувати такі основні чинники його збільшення:

1. Нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції.
2. Здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників та застосування системи участі працівників у прибутках підприємства.
3. Зменшення витрат на виробництво продукції або застосування сучасних методів управління витратами, однією з яких є управлінський облік.
4. Кваліфіковане здійснення цінової політики, оскільки на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни.
5. Грамотна побудова договірних відносин з постачальниками, посередниками, покупцями.

6. Покращення системи маркетингу на підприємстві, потрібно згрупувати свою продукцію за ознакою рентабельності і зосередити увагу на тій продукції, яка є високорентабельною.

7. Удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності, а низькорентабельну зняти з виробництва.

8. Організація виробничого процесу таким чином, щоб він був пристосований до швидкої переналадки.

9. Постійне проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Список використаних джерел

1. Маркс К. Капітал: Критика політекономії / К. Маркс ; під ред. і з передм. Ф. Енгельса. – К.: Політвидав України, 1982. – 932 с.
2. Туган-Барановский М.И. Экономические очерки / М.И. ТуганБарановский. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 1998. – 527 с.
3. Веблен Т. Теория делового предприятия / Т. Веблен ; пер. с англ. М.Я. Каждана. – М. : Дело, 2007. – 288 с.
4. Чемберлен Э.Х. Теория монополистической конкуренции: Реориентация теории стоимости / Э.Х. Чемберлен; пер. с англ. Э.Г. Лейкина, Л.Я. Розовского; под ред. О.Я. Ольсевича. – М. : Экономика, 1996. – 351 с.
5. Курс экономической теории : [учебник] / Под ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселевой. – 5-е доп. и перераб. изд. – Киров : «АСА», 2002. – 832 с.
6. Поляк Б.Г. Финансовый менеджмент : [учебник] / Б.Г. Поляк. – М., 1997. – 294 с.
7. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития / Шумпетер Й.А. – М. : Дело, 1982. – 544 с.